بررسی اقدامات وزارت امور خارجه در توسعه مهم‌ترین موقعیت ترانزیتی ایران

راه‌گشایی دیپلماسی از ظرفیت کریدوری

گزارش

سیاست خارجی

در سال‌های اخیر، کریدورها و مسیرهای ترانزیتی از یک موضوع صرفاً فنی و حمل‌ونقلی فراتر رفته و به یکی از مؤلفه‌های تعیین‌کننده قدرت اقتصادی، نفوذ ژئوپلیتیکی و حتی امنیت ملی کشورها تبدیل شده‌اند. در جهانی که زنجیره‌های تأمین به‌شدت درهم تنیده‌اند، جایگاه هر کشور در شبکه کریدورهای منطقه‌ای و جهانی، مستقیماً بر وزن سیاسی و قدرت چانه‌زنی آن در معادلات بین‌المللی اثر می‌گذارد.

ایران هم با برخورداری از موقعیتی کم‌نظیر در اتصال شرق و غرب و شمال و جنوب، پتانسیل قابل توجهی برای تبدیل شدن به یکی از شاهراه‌های اصلی ترانزیت جهانی دارد. دکتر مرجان بدیعی، استاد ژئوپلیتیک دانشگاه تهران در رابطه با اهمیت موقعیت جغرافیایی ایران در نقشه کریدوری منطقه به «ایران» می‌گوید: «ایران که دسترسی به دو دریا، پیوند با آسیای مرکزی، قفقاز، خلیج فارس و خاورمیانه را یکجا در اختیار دارد از نظر موقعیت جغرافیایی می‌تواند گره اتصال شرق و غرب باشد.» او تأثیر تحریم‌ها و ناهماهنگی‌های نهادی را در عدم بهره‌مندی کافی از ظرفیت‌های بالقوه کشور در این زمینه مورد توجه قرار می‌دهد و می‌افزاید: «بالقوه کردن این ظرفیت، بیش از هر چیز، نیازمند دیپلماسی فعال، هماهنگی نهادی و نگاه راهبردی به کریدورها به‌عنوان ابزار سیاست خارجی است.»

در همین راستا در یک سال گذشته، وزارت امور خارجه ایران تلاش کرده است ترانزیت و مسیرهای کریدوری را از حاشیه گفت‌وگوهای اقتصادی به متن دیپلماسی کشور منتقل کند. این رویکرد جدید برآن است که کریدورها نه صرفاً پروژه‌های عمرانی یا حمل‌ونقلی بلکه ابزارهای سیاست خارجی و مؤلفه‌های افزایش وزن منطقه‌ای ایران تلقی شوند. تمرکز بر دیپلماسی همسایگی، پیگیری فعال کریدورهای شمال-جنوب و شرق-غرب، ورود پروژه‌محور به مسائل بنادر و گلوگاه‌های مرزی و تقویت هماهنگی نهادی، از جمله اقداماتی است که وزارت امور خارجه در این بازه زمانی در دستور کار قرار داده است.

عکس: رضا مطربان/ایران

کریدورها محور اصلی دیپلماسی اقتصادی

سیدعباس عراقچی وزیر امور خارجه هفته گذشته در آیین گرامیداشت هفته حمل‌ونقل که با حضور رئیس‌جمهوری برگزار شد، گفت که هرچه در سیاست خارجی و دیپلماسی اقتصادی خود به‌ویژه در حوزه همسایگی، بیشتر جلو می‌رویم به اهمیت بحث حمل‌ونقل، ترانزیت و بنادر بیشتر پی می‌بریم.

عراقچی تصریح کرد، ترانزیت، حمل‌ونقل و کریدورها به محور اصلی دیپلماسی اقتصادی ایران تبدیل شده‌اند. او با اشاره به هم‌مرزی ایران با ۱۵ کشور، فعال‌سازی کریدورهای شمال-جنوب و شرق-غرب و تقویت نقش بنادر شمالی و جنوبی را شرط بهره‌برداری واقعی از موقعیت ژئوپلیتیک کشور عنوان کرد. دال مرکزی سخنان عراقچی حول این موضوع بود که «کریدورها صرفاً پروژه‌های لجستیکی نیستند که ابزار سیاست خارجی‌اند و هر کریدور فعال، جایگاه و وزن ایران را در معادلات منطقه‌ای افزایش می‌دهد.»

در همین راستا، بدیعی به «ایران» می‌گوید: «اهمیت کریدورها در سال‌های اخیر با افزایش همگرایی اقتصادی و نقش ژئوپلیتیکی کشورها و مناطق بیش از پیش آشکار شده است. در شرایط کنونی اقتصاد، سیاست و جریان‌های تجاری بشدت درهم تنیده شده‌اند و کریدورها نقش مسیرهای حیاتی را برای انتقال کالا، افراد و ایده‌ها ایفا می‌کنند. این مسیرها علاوه بر ممکن کردن دسترسی سریع‌تر به بازارها، هزینه‌ها و زمان حمل‌ونقل را کاهش داده و فرآیند ادغام منطقه‌ای را تسهیل می‌کنند.» او علاوه بر وجه اقتصادی تصریح می‌کند که کریدورها تأثیر مستقیمی بر چشم‌انداز ژئوپلیتیکی مناطق عبوری دارند؛ کنترل این مسیرها به معنای افزایش نفوذ و قدرت در سطح جهانی است. از این رو کریدورها علاوه بر تقویت نظم موجود جهانی در شکل‌دهی به نظم نوین جهانی و بازتعریف قواعد سنتی اقتصادی و سیاسی نیز نقش‌آفرین هستند.

در تبیین این رویکرد، نگاهی گذرا به عملکرد وزارت امور خارجه در دولت چهاردهم از این واقعیت حکایت دارد که سازمان دیپلماسی کشور و شخص عراقچی در این مدت این موضوع را به‌جد و با توجه حداکثری دنبال کرده‌اند. وزیر امور خارجه طی این مدت از مجموع حدود ۳۰ مورد از سفرهای خود به کشورهای همسایه هماهنگی‌هایی را پیرامون موضوع کریدورها داشته است. او به طور مشخص در دیدارها و رایزنی‌های سیاسی با همسایگان شمالی به‌ویژه کشورهای واقع در مسیرهای ترانزیتی، موضوع حمل‌ونقل و ترانزیت را به‌عنوان یکی از دستورکارهای اصلی مذاکرات دنبال کرده است. این رویکرد موجب شده مسائل مرتبط با تسهیل عبور کالا، رفع موانع سیاسی و حقوقی، هماهنگی مقرراتی و تضمین پایداری مسیرها در سطح تصمیم‌گیری سیاسی مورد توجه قرار گیرد.

> نگاهی گذرا به عملکرد وزارت امور خارجه در دولت چهاردهم از این واقعیت حکایت دارد که سازمان دیپلماسی کشور و شخص عراقچی در این مدت این موضوع را به‌جد و با توجه حداکثری دنبال کرده‌اند. وزیر امور خارجه طی این مدت از مجموع حدود ۳۰ مورد از سفرهای خود به کشورهای همسایه هماهنگی‌هایی را پیرامون موضوع کریدورها داشته است

توافقات کریدوری از اردیبهشت تا آذر

برمبنای مستندات موجود، وزارت خارجه در دوره عراقچی از همان روزهای ابتدایی به دیپلماسی همسایگی بها داد و در چهارچوب آن، مذاکرات ترانزیتی و کریدوری را در دستور کار قرار داده اما ماحصل این اقدامات در سال جاری بسیار ملموس بوده است. درهمین چهارچوب در سال جاری رایزنی با کشورهای روسیه، هند، قزاقستان و جمهوری آذربایجان حول شاخه‌های شرقی و غربی کریدورهای راهبردی شمال-جنوب INSTC به عنوان یکی از مهم‌ترین «پرونده‌های سیاست خارجی» تعریف و پیگیری شده‌اند. این مسیر ترانزیتی که بندر چابهار و بندر عباس را به روسیه و اروپا متصل می‌کند نقش غیر قابل انکاری در توسعه روابط و درهم تنیدگی منافع ایفا می‌کند. این کریدور به طول حدود ۷۲۰۰ کیلومتر، یک مسیر چندوجهی (دریایی، ریلی و جاده‌ای) است که بر مبنای آن ایران نقش محوری در اتصال ۵ کشور و ۲ منطقه آسیای مرکزی و اروپا خواهد داشت.

از جمله اقدامات عراقچی در این زمینه دیدار اردیبهشت امسال او با همتای هندی خود در «دهلی نو» بود که در چهارچوب بیستمین نشست کمیسیون مشترک ایران و هند برگزار شد و توسعه روابط ترانزیتی یکی از محورهای توافق این نشست بود. علاوه بر این همکاری ترانزیتی ایران و روسیه موضوعی است که عراقچی در تمام دیدارهای خود با مقامات مسکو به آن اشاره کرده و در این راستا رایزنی‌های دیپلماتیک و تسهیلگر برای راه‌اندازی و به سرانجام رساندن راه‌آهن رشت - آستارا به منظور تکمیل بخش غربی کریدور شمال - جنوب در ۸ اسفند ۱۴۰۳ و در یکی از اولین دیدارهای وزرای خارجه ایران و و روسیه در تهران مورد توجه قرار گرفت و این تأکید در برهه‌های زمانی مختلف از جمله تا سفر اخیر وزیر امور خارجه به روسیه نیز تداوم داشت. علاوه بر این وزیر خارجه در دیدار ۱۷ آذر خود با رئیس جمهور و وزیر خارجه جمهوری آذربایجان نیز بر اهمیت راه‌اندازی کریدور شمال - جنوب تأکید کرد و از آمادگی وزارت امور خارجه برای تسهیلگری دیپلماتیک در این زمینه خبر داد. این تلاش‌ها در چهارچوب سفر اخیر رئیس‌جمهوری به قزاقستان نیز ادامه یافت و ماحصل آن انعقاد یک قرارداد مهم همکاری حول موضوع کریدور شمال - جنوب بین تهران و آستانه بود.

ارتقای جایگاه با توافق شش جانبه

بر اساس این توافق به صورت پایلوت و در یک دوره شش‌ماهه، حدود ۳۰۰ هزار تن از کالاهای صادراتی قزاقستان شامل غلات، فولاد و برخی اقلام دیگر، از طریق کریدور شمال-جنوب ایران ترانزیت شده و از بنادر جنوبی کشور، بویژه بندرعباس به مقصد بازارهای هدف منتقل خواهد شد. همکاری با ترکیه و پاکستان در چهارچوب مناسبات سازمان اکو و احیای مسیر خط آهن ۶۵۰۰ کیلومتری ITI است که هفته آینده به بهره‌برداری خواهد رسید و پاکستان و بندر گوادر را از طریق ایران به ترکیه متصل خواهد کرد.

علاوه بر این توافق شش‌جانبه در ۸ آذر در استانبول بین ایران، چین، قزاقستان، ازبکستان، ترکمنستان و ترکیه منجر به افزایش اهمیت تهران در کریدورهای چین-اروپا شده که می‌تواند به کریدور بزرگ‌تر چین-آسیای مرکزی-غرب آسیا گسترش یابد. این کریدور برای توسعه ترانزیت ریلی، محموله‌های ایران را در جایگاه دروازه طلایی عبور قطارهای کانتینری از مبدأ چین به مقصد اروپا قرار می‌دهد.

نکته کلیدی در این رویکرد آن است که وزارت امور خارجه در یک تقسیم کار مشخص نقش «هماهنگ‌کننده سیاسی مسیرها» را بر عهده گرفته و با استفاده از ظرفیت دیپلماسی، مسئولیت هم‌راستاسازی منافع سیاسی کشورها، مدیریت حساسیت‌های ژئوپلیتیکی، ایجاد اجماع منطقه‌ای و فراهم‌سازی بسترهای حقوقی و سیاسی لازم برای فعال‌سازی کریدورها را ایفا می‌کند.

ابتکار دیپلماسی استانی برای فعال‌سازی کریدورهای ترانزیتی

برش

یکی از ابتکارات مهم وزارت امور خارجه در بهره‌برداری از ظرفیت‌های کریدوری کشور، رویکرد دیپلماسی استانی است که از اسفند ۱۴۰۳ به‌طور رسمی در وزارت امور خارجه آغاز شد، در این رویکرد نه تنها سیاست خارجی از تمرکز بر تهران به سمت استان‌های مرزی گسترش یافت، بلکه آن را به ابزاری مستقیم برای تحقق ظرفیت‌های ترانزیتی و کریدوری کشور تبدیل کرده است. استان‌های مرزی ایران - بویژه استان‌های دارای مرز دریایی و زمینی-دریایی مانند گیلان، گلستان، مازندران، هرمزگان، بوشهر، سیستان و بلوچستان و خوزستان - در خط مقدم اتصال کریدورهای راهبردی شمال-جنوب (INSTC)، شرق-غرب و مسیرهای دریای خزر قرار دارند. این استان‌ها با بهره‌مندی از بنادر شمالی (انزلی، امیرآباد، نوشهر) و جنوبی (چابهار، بندرعباس)، می‌توانند نقش کلیدی در تسهیل ترانزیت کالا، توسعه ریلی و جاده‌ای و افزایش حجم مبادلات با همسایگان شمالی و جنوبی ایفا کنند.

نماد برجسته این پیوند، اولین اجلاس استانداران استان‌های ساحلی کشورهای حاشیه دریای خزر بود که در روزهای ۲۷ و ۲۸ آبان ۱۴۰۴ به میزبانی رشت (استان گیلان) برگزار شد. این اجلاس با شعار «خزر، پل دوستی و توسعه منطقه‌ای» و حضور استانداران و مقامات عالی‌رتبه از ایران، روسیه، جمهوری آذربایجان، قزاقستان و ترکمنستان، بر تقویت همکاری‌های ترانزیتی، اقتصادی و زیست‌محیطی تمرکز داشت. پنل‌های تخصصی اجلاس به‌طور مستقیم به موضوعاتی مانند «توسعه کریدور شمال-جنوب»، «مسیرهای ترانزیتی دریایی، زمینی و ریلی»، «همکاری‌های گمرکی» و «زیرساخت‌های بندری» پرداخت و زمینه را برای استفاده مشترک از ظرفیت‌های ترانزیتی خزر فراهم کرد. علاوه بر این اجلاس دیپلماسی استانی در مشهد که ابتدای آبان ماه امسال برگزار شد، یکی دیگر از تلاش‌های وزارت خارجه در تسهیلگری در زمینه کریدورها است.

بنگاه

برگزاری نمایشگاه نقاشی ایران و روسیه درجزیره کیش

در آخرین روزهای پاییز جزیره زیبای کیش شاهد یکی از مهم‌ترین و جذاب‌ترین رویدادهای هنری خود در سال‌های اخیر بود. نمایشگاه نقاشی که به همت هنرمندان ایران و روسیه و با همکاری گالری‌های ساره مسکو و گالری پندار در مرکز خرید پارسیس برگزار شد، فضایی منحصر به فرد را برای هنردوستان فراهم آورد. این رویداد هنری نه تنها به تماشای آثار برجسته‌ای از هنرمندان ایرانی و خارجی اختصاص داشت، بلکه به عنوان پلی میان هنر و صنعت گردشگری در کیش نیز عمل کرد. با برگزاری این نمایشگاه، در فضای تجاری و عمومی این منطقه گردشگری، فرصتی جدید برای برقراری ارتباط میان هنر و مردم فراهم آورده شد.

فضای نمایشگاه: پیوندی میان هنر و محیط

ورود به مرکز خرید پارسیس و رسیدن به سالن نمایشگاه تجربه‌ای خاص و دل‌نشین بود. سالن نمایشگاه به گونه‌ای طراحی شده بود که نه تنها فضایی آرامش‌بخش برای تماشای آثار هنری ایجاد کرده بود، بلکه خود یک اثر هنری در محیط تجاری به شمار می‌آمد. دیوارهای سفید و نورپردازی ملایم، آثاری را که در سایزها و سبک‌های مختلف به نمایش گذاشته شده بودند، به زیبایی نمایان می‌کردند. آثار هنری به دقت در فضا قرار داشتند و چینش هر اثر در فاصله‌ای مناسب از دیگر آثار این امکان را به بازدیدکنندگان می‌داد که بدون هرگونه شلوغی، با دقت و آرامش از نزدیک آثار را بررسی کنند. در گوشه و کنار سالن، نقاشی‌هایی با استفاده از تکنیک‌های مختلف همچون رنگ روغن، آبرنگ، نقاشی دیجیتال و ترکیب مواد به نمایش درآمده بودند. از آنجایی که موضوعات و سبک‌های آثار بسیار متنوع بودند، بازدیدکنندگان می‌توانستند در هر گوشه از نمایشگاه تجربه‌ای متفاوت و جذاب داشته باشند. از آثار انتزاعی که عمیقاً به احساسات انسانی و تأثیرات دنیای معاصر می‌پرداختند تا نقاشی‌های نمادین که زیبایی‌های طبیعت و فرهنگ ایرانی را به تصویر می‌کشیدند، همگی به شکلی هنرمندانه پیام‌های متفاوتی را به بیننده منتقل می‌کردند.

هنرمندان و آثار، از ایران تا روسیه

یکی از ویژگی‌های برجسته این نمایشگاه، حضور هنرمندان معاصر از ایران و روسیه بود. آثار هنرمندان شناخته شده و باتجربه در کنار هنرمندان جوان و تازه‌کار قرار داشتند و این تنوع هنری موجب شده بود که هر بازدیدکننده‌ای بسته به سلیقه و علاقه‌اش از آثار لذت ببرد. تعدادی از آثار بویژه به تجزیه و تحلیل احساسات انسان‌ها و تأثیرات دنیای معاصر می‌پرداختند. در عین حال، برخی دیگر از آثار نیز با بهره‌گیری از رنگ‌های زنده و نمادگرایانه، به طبیعت، فرهنگ ایرانی و زندگی روزمره اشاره کردند.

از دیگر آثار قابل توجه نمایشگاه، نقاشی‌هایی با موضوعات فلسفی، زندگی شهری و مفاهیم اجتماعی بودند که توجه ویژه‌ای به تعامل انسان‌ها با محیط زیست و دنیای مدرن داشتند. هنرمندان ایرانی در این نمایشگاه به شکلی هوشمندانه از تکنیک‌ها و سمبل‌های ایرانی بهره برده بودند و در مقابل، هنرمندان روسی با تلفیق هنر غربی و شرقی، به شکلی زیبا فرهنگ و تاریخ کشورشان را به نمایش گذاشتند.

جایی برای گفت‌وگو و تبادل نظر

فضای نمایشگاه نه تنها از نظر هنری جذاب بود، بلکه از نظر اجتماعی نیز فضایی پرنشاط و تعاملی به شمار می‌آمد. بازدیدکنندگان از طیف‌های مختلف اجتماعی و سنی به تماشای آثار هنری آمده بودند و این تعاملات فرهنگی سبب ایجاد بحث‌های جذاب درباره تکنیک‌ها، مفاهیم و پیام‌های آثار شد. بسیاری از بازدیدکنندگان با دقت و علاقه به تجزیه و تحلیل آثار پرداخته و نظرات خود را با دیگران به اشتراک می‌گذاشتند.

هنرمندان نیز با حضور فعال در کنار آثار خود، به سؤالات بازدیدکنندگان پاسخ می‌دادند و تجربیاتشان را در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌دادند. این ارتباط مستقیم بین هنرمند و مخاطب باعث شده بود که نمایشگاه نه تنها به یک رویداد هنری، بلکه به فضایی آموزشی و تبادل تجربیات تبدیل شود. در گوشه‌ای از سالن، میز مشاوره‌ای نیز برای علاقه‌مندان به خرید آثار هنری در نظر گرفته شده بود که کارشناسان و هنرمندان به بازدیدکنندگان کمک می‌کردند تا آثار مورد نظر خود را انتخاب کنند. این ارتباط نزدیک بین هنرمندان و مخاطبان، پیوندی خاص میان هنر و مردم ایجاد کرده بود.

فرصتی برای یادگیری و توسعه

در کنار نمایشگاه، کارگاه‌های آموزشی نیز برگزار می‌شد که برای هنردوستان و دانشجویان هنر فرصتی مناسب جهت یادگیری و توسعه تکنیک‌های نقاشی و کالیگرافی فراهم می‌آورد. این کارگاه‌ها نه تنها به ارتقای مهارت‌های هنری شرکت‌کنندگان کمک می‌کردند، بلکه به تبادل تجربیات میان هنرمندان و علاقه‌مندان نیز دامن می‌زدند. در این کارگاه‌ها، استادان برجسته‌ای همچون حسین ابارشی و مهسا بقولی‌زاده تجربیات خود را با شرکت‌کنندگان به اشتراک می‌گذاشتند و به آنها در بهبود تکنیک‌های نقاشی و خوشنویسی یاری می‌رساندند.

پلی میان مردم جهان

نمایشگاه نقاشی در کیش تنها یک رویداد هنری نبود، بلکه فرصتی برای برقراری ارتباطات فرهنگی میان ایران و دیگر کشورها، بویژه روسیه، بود. در مصاحبه‌ای که حسین ابارشی، یکی از اساتید این نمایشگاه با خبرنگار ما داشت، به اهمیت ارتباطات فرهنگی میان هنرمندان ایران و دیگر کشورها اشاره کرد. او بیان کرد که این نمایشگاه نه تنها فرصتی برای نمایش آثار هنرمندان ایرانی و روسی بود، بلکه به عنوان یک گام در راستای تجاری‌سازی و معرفی هنر ایرانی به گردشگران و بازارهای جهانی نیز عمل کرد.

به گفته او، هدف این رویداد تقویت ارتباطات فرهنگی و هنری میان ایران و دیگر کشورها بود و این نمایشگاه زمینه‌ای برای ارتقای هنرهای تجسمی، نقاشی، کالیگرافی، پتینه و عکاسی فراهم ساخت. او همچنین تأکید کرد که هنر می‌تواند در شرایط بحرانی، همچون بحران‌های اقتصادی و اجتماعی، به عنوان راهی برای آرامش ذهن و روح مردم عمل کند.

هنری در مسیر تجاری‌سازی و جهانی شدن

نمایشگاه نقاشی در جزیره کیش نه تنها به یک رویداد هنری تبدیل شد، بلکه فرصتی جدید برای پیوند هنر و گردشگری و همچنین هنر و تجارت ایجاد کرد. با توجه به فضای تجاری جزیره کیش، این نمایشگاه می‌تواند نقطه عطفی باشد برای گسترش هنر به فضاهای عمومی و تجاری؛ جایی که مردم می‌توانند به راحتی با آثار هنری ارتباط برقرار کنند و از آنها لذت ببرند. در نهایت، این نمایشگاه به‌عنوان آغاز راهی برای گسترش بیشتر هنر ایرانی در سطح جهانی و معرفی آن به بازارهای بین‌المللی عمل کرد و نشان داد که هنر می‌تواند جادوی خود را در هر فضایی، حتی فضاهای تجاری، به نمایش بگذارد.

بوروکراسی فرساینده در کیش

وقتی توسعه در پیچ و خم ادارات متوقف می‌شود

مهرداد تاوتلی / جزیره کیش سال‌هاست به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ویترین‌های اقتصادی، گردشگری و سرمایه‌گذاری کشور شناخته می‌شود؛ منطقه‌ای که به‌واسطه موقعیت جغرافیایی، زیرساخت‌های نسبی و برند ملی خود، می‌تواند پیشگام الگوی مدیریت چابک و حکمرانی هوشمند باشد. با این حال، تجربه روزمره فعالان اقتصادی، مدیران بنگاه‌ها و سرمایه‌گذاران نشان می‌دهد که یکی از جدی‌ترین موانع توسعه کیش، نه کمبود ظرفیت، بلکه بوروکراسی سخت، پیچیده، زمانبر و بعضاً سلیقه‌ای است.

فرآیندهای اداری در کیش، در بسیاری از موارد به‌جای آن‌که مسیر فعالیت اقتصادی را هموار کنند، به مجموعه‌ای از ایستگاه‌های توقف تبدیل شده‌اند. صدور مجوزها، تمدید پروانه‌ها، استعلام‌های بین‌سازمانی و مکاتبات اداری که در دیگر شهرها و حتی برخی مناطق آزاد کشور در بازه‌ای کوتاه و عمدتاً به‌صورت غیرحضوری انجام می‌شود، در کیش گاه هفته‌ها و ماه‌ها به طول می‌انجامد. این تأخیرها نه‌تنها هزینه مالی، بلکه هزینه روانی و مدیریتی سنگینی را به فعالان اقتصادی تحمیل می‌کند.

در چنین شرایطی، مدیران و مالکان کسب‌وکارها به‌جای تمرکز بر مأموریت اصلی خود یعنی توسعه، نوآوری، ارتقای کیفیت خدمات و ایجاد ارزش افزوده، ناچارند بخش قابل توجهی از زمان و انرژی خود را در راهروهای اداری، اتاق‌های انتظار و پیگیری‌های تکراری صرف کنند. این جابه‌جایی تمرکز، بهره‌وری سازمان‌ها را کاهش داده و سرعت رشد اقتصادی جزیره را کند می‌کند.

پیامدهای این بوروکراسی فرساینده برای سرمایه‌گذاران جدید ملموس‌تر است. سرمایه‌گذارانی که با برنامه، امید و سرمایه وارد کیش می‌شوند، در مواجهه با روندهای پیچیده، پاسخ‌های چندگانه و تصمیم‌گیری‌های سلیقه‌ای، دچار سردرگمی، خستگی و بی‌اعتمادی می‌شوند. در بسیاری از موارد، پروژه‌ها به تعویق می‌افتد، هزینه‌ها افزایش می‌یابد و حتی تصمیم به توقف یا خروج از سرمایه‌گذاری گرفته می‌شود؛ موضوعی که مستقیماً بر اشتغال و رونق اقتصادی جزیره اثر می‌گذارد.

این وضعیت زمانی نگران‌کننده‌تر می‌شود که آن را با تجربه سایر شهرها و مناطق کشور مقایسه کنیم. در بسیاری از نقاط، به‌واسطه توسعه اتوماسیون اداری، پنجره واحد خدمات و زیرساخت‌های دولت الکترونیک، بخش قابل توجهی از فرآیندها بدون مراجعه حضوری، در زمان کوتاه و با شفافیت قابل قبول انجام می‌شود. اما در کیش، علی‌رغم انتظاری که از یک منطقه آزاد می‌رود، هنوز بخش مهمی از امور به روش‌های سنتی، کاغذی و مبتنی بر حضور فیزیکی افراد وابسته است.

نبود یک سیستم یکپارچه اتوماسیون اداری باعث شده است که پرونده‌ها میان واحدهای مختلف دست‌به‌دست شوند، پاسخ‌ها با تأخیر صادر شود و امکان رصد دقیق زمان، مسئولیت و مرحله هر درخواست وجود نداشته باشد. همین خلأ، زمینه را برای تفسیرهای متفاوت از قوانین، اعمال سلیقه شخصی و ناهماهنگی میان بخش‌ها فراهم می‌کند؛ موضوعی که با روح دولت الکترونیک و حکمرانی هوشمند در تضاد آشکار است. راه‌حل این چالش، نه در افزایش مقررات و نه در بزرگ‌تر شدن ساختار اداری، بلکه در بازطراحی فرآیندها با تکیه بر دولت الکترونیک واقعی نهفته است. استقرار یک پنجره واحد هوشمند که تمامی مجوزها و استعلام‌ها از طریق آن انجام شود، می‌تواند نخستین گام مؤثر باشد. در این مدل، متقاضی اطلاعات خود را تنها یک‌بار ثبت می‌کند و تبادل اطلاعات میان دستگاه‌ها به‌صورت سیستمی انجام می‌شود.

در کنار آن، تعریف SLA یا تعهد سطح خدمت برای هر فرآیند اداری ضروری است. زمانی که زمان پاسخگویی مشخص، قابل اندازه‌گیری و قابل پیگیری باشد، هم شفافیت افزایش می‌یابد و هم مسئولیت‌پذیری سازمانی تقویت می‌شود. اتوماسیون بدون SLA، صرفاً انتقال کندی‌ها از کاغذ به سیستم دیجیتال خواهد بود.

گام بعدی، راه‌اندازی داشبوردهای مدیریتی برای مدیران ارشد است؛ ابزارهایی که امکان مشاهده لحظه‌ای وضعیت پرونده‌ها، گلوگاه‌ها و عملکرد واحدها را فراهم می‌کند. مدیریت مبتنی بر داده، زمینه تصمیم‌گیری دقیق‌تر، حذف سلیقه‌محوری و اصلاح مستمر فرآیندها را ایجاد می‌کند.

اصلاح بوروکراسی در کیش، صرفاً یک مطالبه صنفی یا اداری نیست؛ این موضوع مستقیماً با جذب و حفظ سرمایه‌گذار، افزایش بهره‌وری، ایجاد اشتغال پایدار و ارتقای برند اقتصادی جزیره گره خورده است. کیش برای حفظ جایگاه خود به‌عنوان منطقه‌ای پیشرو، باید نشان دهد که نظام اداری آن در خدمت توسعه است، نه مانع آن.

کاهش بوروکراسی، توسعه اتوماسیون اداری و استقرار واقعی دولت الکترونیک، نه یک انتخاب، بلکه ضرورتی راهبردی برای آینده اقتصاد کیش است؛ ضرورتی که هر روز تأخیر در آن، هزینه‌ای پنهان اما سنگین بر دوش توسعه جزیره تحمیل می‌کند.